

ALKMAAR.

2.

ZEEWERING.

De Schardam en Keukendijk, strekkende van de aansluiting aan den Zeevangs-zeedijk en Zeevangskeukendijk nabij de kerk van Etersheim tot 80 el noordwaarts van de Hornsluis te Lutjeschardam.

Deze zeevering behoort tot de vereeniging van den Noorder IJ en Zeedijk. Het toezigt van het bestuur dezer vereeniging strekt zich uit van de aansluiting van den Assendelver zeedijk aan den St. Aagtdijk tot het eind van den Schardam en Keukendijk. De in deze dijken gelegene sluizen behoren niet tot de vereeniging.

De Westerdijk, strekkende van de aansluiting aan den Schardam en Keuken-dijk benoorden de Hornsluis tot aan de brug bij het correctiehuis te Hoorn.

De muur langs het Baadland te Hoorn, welke de Wester- en Zuiderdijk vereenigt.

De Zuiderdijk, strekkende van den muur langs het Baadland te Hoorn tot aan Scharlo bij de buitenhaven te Enkhuizen.

Deze zeeveringen behoreen tot den Drechtlandschen zeedijk en worden door den kavel of het ambacht Drechtland onderhouden, uitgezonderd de muur langs het Baadland die door de gemeente Hoorn wordt onderhouden.

De Drechtlandsche zeedijk maakt met de Vier Noorderkoggen zeedijk het nog zeevering zijnde gedeelte van den Westfrieschen dijk uit. Laatstgenoemde is de ringdijk, waarbinnen Westfriesland belaten is, en die zich van de aansluiting aan den Noorder IJ en Zeedijk bij Lutjeschardam, door de steden Hoorn, Enkhuizen en Medemblik uitstrekt tot aan den zeedijk van den Waard- en Grootpolder. Verder is deze dijk door verschillende bedijkingen een groene of Slaperdijk geworden tot het gekucht Krabbendam; loopt verder langs Schoor-dam en Huiswaard tot aan de sluis de Zes Wielen; van daar langs onder-scheiden riagvaarten naar Rustenburg en eindelijk langs Ursem en Avenhorn, verder naar den zeedijk bij Lutjeschardam.

De hoogte van den Westfrieschen dijk bedraagt van de aansluiting aan den dijk van den Waard- en Grootpolder tot Krabbendam + 3.10 tot + 3.94 en verder + 1.25, met uitzondering van den ouden Heer Huigendijk die door de Schermer wordt onderhouden op de hoogte van + 1.00.

Ieder der vier ambachten van Westfriesland onderhoudt zijn eigen deel van den ooringdijk, tervijl de kosten over al de ambachten verdeeld worden, en het Collegie van Hoofdingelanden van Westfriesland het toezigt op den geheelen dijk heeft.

POLDERS, ENZ.

Polders.

Op de kaart is de waterstaatkundige toestand geteekend. De administratieve indeling is boven de kaart omschreven.

Hoogheemraadschap van de uitwaterende sluizen in Kennemerland en Westfriesland.

Aan dit Hoogheemraadschap is opgedragen het bestuur over Schermerloezem. Het is opgericht door Keizer Karel 17 December 1544, bepaaldelijk om te zorgen dat de zeesluizen behoorlijk gestoot, en alleen tot uitwatering, niet tot inlatng van zeewater zouden gebruikt worden. Dit bestuur strekt zich niet verder uit dan tot aan den Schoorleschen zredijk, afschoon, door de doornijding van dezen dijk door het Groot Noordhollandsch kanaal, Schermerboezem aanzienlijk is uitgebreid.

Kavel Waterland.

Zie voor de polders, die tot dezen kavel behooren, de opgaven boven de kaart. De vereeniging dezer polders strekt zich niet verder uit dan tot gemeenschap-pelijke vertegenwoordiging in het Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten.

Kavel Drechterland.

Zie voor de polders, die tot dezen kavel behooren, de opgaven boven de kaart. De tot dezen kavel of dit ambacht behoorende polders hebben een ambachts-bestuur dat geregeld is bij het reglement, vastgesteld door de Staten der provincie Noordholland 7 Juli 1864 (Prov. Blad n°. 43).

Het is belast met het beheer en het onderhoud van de dijken en wegen van het ambacht. De polders die tot dit ambacht behooren hebben eene gemeenschap-pelijke vertegenwoordiging in het Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten.

Kavel Vier Noorder Koggen.

Zie voor de polders, die tot dezen kavel behooren, de opgaven boven de kaart. Dit ambacht heeft een gemeenschappelijk gemaal. Afscheiden van dit gemaal zijn de Binnenpolder, Westpolder, polder de Bedijkte Boezem, de Lagehoekpolder met de Heil- en Kreil- en Mulmerpolder, de polder de Kaag onder Spanbroek en de polders Hensbroek en Obdam, die afzonderlijke bemalingen hebben.

Het bestuur is geregeld bij het reglement, vastgesteld door de Staten der provincie Noordholland 7 Juli 1864 (Prov. Blad n°. 44).

Het is belast met het beheer en het onderhoud van de dijken, wegen, bemaling en verdere werken van het ambacht.

De polders die tot dit ambacht behooren hebben een gemeenschappelijke vertegenwoordiging in het Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten.

Kavel Geestmerambacht.

Zie voor de polders, die tot dezen kavel behooren, de opgaven boven de kaart. Dit ambacht heeft een gemeenschappelijke boezem, Raaksmaatsboezem genaamd. Het reglement waarnaar het ambacht bestuurd wordt is vastgesteld door de Staten der provincie Noordholland 7 Juli 1864 (Prov. Blad n°. 46).

Het dagelijksch bestuur van Geestmerambacht is belast met het beheer en het onderhoud van den gemeenen boezem en de dijken. De polders die tot dit ambacht behooren hebben een gemeenschappelijke vertegenwoordiging in het Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten.

Kavel de Schager en Nidorper Koggen

Zie voor de polders, die tot dezen kavel behooren, de opgaven boven de kaart. Dit ambacht is gescheiden in twee koggen, de Schager en de Nidorper kogge, welke ieder een eigen boezem en een eigen bemaling hebben die in elke kogge weder afzonderlijk bestuurd worden.

Het reglement waarnaar het ambacht bestuurd wordt is vastgesteld door de Staten der provincie Noordholland 7 Juli 1864 (Prov. Blad n°. 45).

De dijken van het ambacht worden in elk der koggen afzonderlijk bestuurd. Deze beide besturen maken te zamen het gemeenschappelijk ambachtsbestuur uit voor zoover betreft 1°. de vertegenwoordiging van het ambacht in het Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten en 2°. de zaken waarover het ambacht met Geestmerambacht gemeenschappelijk beheer voort.

De vier laatstgenoemde kavels maken met elkander het land uit van ouds bekend onder den naam Westfriesland.

DROOGMAKERIJEN.

De Wogmeer is bedijkt en drooggemaakt krachtens octrooi van 8 November 1607, verleend door de Staten van Holland en Westfriesland.

De Beemster, sedert 1612 drooggemaakt, is na den Haarenmeermerpolder de grootste der droogmakerijen. Hij is ontstaan uit de aloude stroom Damstra, welke zich langzaamhand uitbreidde en in een meer veranderde. Door die uitbreiding vereenigde het zich met het Haarnmeer en de Schar en nam voortdurend in grootte en diepte toe.

In het jaar 1570 wordt het eerst van een plan tot droogmaking gesproken. In 1592 is daartoe octrooi aangevraagd, hetwelk eerst in 1597 door de Staten van Holland en Westfriesland werd verleend. Aan dit octrooi is geen uitvoering gegeven. In 1607 veerd door Dirck van Oss en anderen te 's Hage een maatschappij opgericht om de Beemster geheel of gedeeltelijk droog te maken, aan welke maatschappij ten name van Dirck van Oss e. s., door de Staten octrooi tot bedijking en droogmaking werd verleend 21 Mei 1607.

Aanvankelijk meende men de plas met 16 molens te kunnen uitmalen. Kort daarna werd dit get met 10 verhoogd en deze 26 molens in 13 gangen verdeeld. Reeds in het eind van 1608 begonen enkele molens te malen, en in het begin van 1609 waren allen gereed. In het eind van dit jaar zag men op enkele killen na overal de grond boven komen, toen 23 Januarij 1610 de Waterland-sche zeedijk bij Durgerdam doorbrak, waardoor ook de ringdijk van de Beemster bezweek bij Neck en bij de Rijp, en de droogmakerij weder volstroonde.

POLDERS DIE GEHEEL OF GEDEELTELIJK OP DE

KAART VOORKOMEN.

Administratieve indeling.

KAVEL WATERLAND.

Noordholland.

Beetskooppolder.

Beemster. (Bestaande uit een waterstaatkundige polders, waaraan op de kaart voorkomt: Middenpolder.)

Eilandspolder.

Polder Mijzen.

Schermer. (Bestaande uit vijftien waterstaatkundige polders, waaraan op de kaart voorkomt: polder A.)

KAVEL DRECHTERLAND.

Polder Beschoot.

Noordelijkste Braakpolder bezuiden Scharwoude.

Zuidelijkste Braakpolder bezuiden Scharwoude.

Zwartewalpolder.

Polder de Westerkoggen.

Baarsdorpmerpolder.

Bedijkte Leekpolder.

Polder Kleine Waal bij Hoorn.

Groote Waalpolder.

Polder Noorderbraak onder Scharwoude.

Oosterpolder.

Polder Schellinkhout.

Polder Wijdenes en Oosterleek.

Polder Venhuizen en Hem. (Bestaande uit een hoog en een laag gedeelte.)

Houterpolder. (Bestaande uit een hoog en een laag gedeelte.)

Polder Grootslag.

KAVEL DE VIER NOORDER KOGGEN.

Polder de vier Noorder Koggen. (Bestaande de waterstaatkundige polders: polder Lage of Achterkogge, polder Leeklanden, de Hooge landen onder Wognum, Spanbroek en Sylbekarspel.)

Binnenpolder.

Polder de Lage hoek.

Heil en Kreilpolder.

Mulmerpolder.

Deze drie polders liggen gemeen.

Kaagpolder onder Spanbroek.

Polder Obdam.

Polder Weel en Braken onder Obdam. (Bestaande uit de twee waterstaatkundige polders van dien naam.)

Polder Hensbroek.

KAVEL GEESTMERAMBACHT.

Veenhuizerpolder.

Berkmeerpolder.

Wogmeerpolder.

Ursemmerpolder.

Schoutsbraakpolder.

KAVEL SCHAGER EN NIDORPER KOGGEN.

Nidorperpolder.

Floriskogge.

Rietkogge.

Duitenpolder onder Schellinkhout.

BUITENPOLDERS.

TOELICHTING.

De polders op de kaart hebben de kleur van den boezem, waarop zij uitwateren, in verschillende tinten. Bij uitwatering op meer dan één boezem is de kleur dienovereenkomstig gestreept.

Polders, door een bies van donkerder tint omgeven, brengen het water niet regtstreeks op den boezem; maar eerst op een anderen polder, of op een gemeenschappelijken binnenboezem. De alzoo bij elkander behoorende polders hebben gelijke tint.

Hooge gronden, boezem- en vlietlanden zijn niet gekleurd.

Regtstreeks op zee uitwaterende voorboezems van molens, hebben de kleur, die gedacht kan worden aan de zee en rivieren als algemene boezem te zijn gegeven.

Voorboezems van molens, al zijn zij ook door een sluisje met wachtdeur van den boezem gescheiden, zijn voorgesteld als tot dien boezem behoorende.

Molensluisjes en inlaatduikers zijn niet in het rood aangewezen, uitgezonderd die in een zeevering zijn geleg.

Tot meer duidelijke aanwijzing van de boezemwateren zijn daarbij de benamingen in het rood gesteld.

VERKLARING DER TEEKENS.

Vijzelwatermolen.
Teeken ter onderscheiding van seinmolens.
Stoomgemaal met aanwijzing van het aantal paardenkrachten.
De onder het stoomgemaal geplaatste letter geeft het bemalingswerktuig aan; p. pomp.

Kleine watermolens.
Bij bemalingswerktuigen, die het water op den boezem uitslaan, is geen cijfer gesteld; bij die, welke het aan de uitslaande molens toemalen, het cijfer 2; bij weder lager geplaatste het cijfer 3; enz.

Uitwateringsluis (U. sl.) } Sluizen die U. sl. en S. sl. tevens zijn, of die tot een ander doel dienen, zijn aangewezen door het eerste teeken en nader omschreven.

Schutsluis (S. sl.) }
Overtoom.
Duiker onder door een waterleiding.

Peilschaal.
Peilmerksteen.

Zomerpeil van polders.
Dijkshoogte.

Kade hoogte.
Straat-, grind-, schulpwegen, enz.

Zeedijk met kunstmatige verdediging.
De grootte der polders is gegeven in Banders, volgens meting op de kaart.

Cetten, met het teeken + of — er voor geplaatst, geven hoogten aan in ellen boven of beneden Amsterdamsch peil (A.P.).

BOEZEMS.

Kleur van de regtstreeks op zee uitwaterende voorboezems en polders. (Veronderstelde kleur van de zee.)

De Mient of Nidorper koggeboezem. (Zie Medemblik 3 en 4.)

Schermerboezem.

Oppervlakte van den boezem ongeveer 2000 B.

Oppervlakte der polders die op den boezem uitwateren ongeveer 77500 B.

Bovendien ontvangt de boezem, in sommige omstandigheden het water van Raaksmaatsboezem.

De gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1856 tot 1865, waargenomen te Alkmaar, was:

Zomerstand — 0.56.
Winterstand — 0.40.

Buitengewoon lage stand:
26 Juni 1865 — 0.90, waargenomen aan de Jakob Klaassenstuis.

De waterstanden worden waargenomen te Purmerend, Alkmaar, Jakob Klaassenstuis, Zijperschutsluis, Nieuwediep en de bovengenoemde van den Starnmerpolder te Spijkerboer.

Het maalpeil is A.P.
Het zomerpeil is — 0.58.

De hoogte der kaden is in den regel + 0.10 tot + 0.50, doch voor eenige polders bedraagt die hoogte niet meer dan A.P. en reikt voor de Beemster tot + 1.75.

Tot waterlozing heeft Schermerboezem tien sluizen, te weten: vijf op het IJ:

de Nauwerasche schutsluis;
de Duikersluis te Nauweras;
de Groote schutsluis te Zaandam;

de Kleine " " "
de Duikersluis " " "
en vijf op de Zuiderzee:

de Groen- of Grafelijkheidsluis te Monnikendam;
de Schutsluis te Edam;

de Zuiderluis te Schardam;
de Noordersluis " " "
de Hornsluis te Lutjeschardam.

Tot lozing kunnen ook nog dienen vier sluizen in de haven van het Nieuwediep en de van Ewijcksluis in de Anna-Paulonapolder.

Raaksmaatsboezem.

Oppervlakte der polders die op dezen boezem uitwateren ongeveer 17100 B.

De waterstanden van dezen boezem worden niet geregeld waargenomen.

Het maalpeil is — 0.14.
Het zomerpeil — 0.65.

De hoogte der kaden is in den regel — 0.08 tot + 0.25, en reikt voor de polder Veenhuizen tot + 1.00.

Tot waterlozing heeft Raaksmaatsboezem:

Een uitwateringsluis te Aartswoud, waardoor het water in een uitwateringskanaal komt, strekkende langs den binnenmer van den zeedijk des Grootpolders, waaruit het door een tweede uitwateringsluis op de Zuiderzee nabij het Kolhornediep gelooft wordt.

Twee sluizen aan Schermerboezem, te weten:
de schutsluis de Zes Wielen bij Alkmaar, en
de uitwateringsluis te Rustenburg.

13 strijkmolens te weten:
5 bij de sluis de Zes Wielen bij Alkmaar;

4 te Oudorp en
4 te Rustenburg,

welke den boezem op Schermerboezem afmalen, wanneer de bovengenoemde sluizen door hooge waterstanden van zee of Schermerboezem gesloten moeten blijven.

Door valschutten bij de Zes Wielen en te Oudorp bestaat er gelegenheid water van Schermerboezem op Raaksmaatsboezem in te laten.